

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen m. fl. love. (Undervisningspligtens udvidelse m. v.).

Lovforslaget (nr. 106) findes i tillæg A. sp. 1827, fremsættelsen i tiden sp. 2621).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Knud Nielson: Fremsættelsen af det foreliggende lovforslag om undervisningspligtens udvidelse til 8 år fra i år og til 9 år fra 1973-74 er i nøje overensstemmelse med den folketingsbeslutning om en reform af de grundlæggende skoleuddannelser, der blev vedtaget den 30. maj 1969 med tilslutning fra samtlige partier i folketinget.

Den senere tids debat med til dels meget heftige angreb især fra lærerkredse, men også fulgt op fra politisk hold, på forslaget om nu som planlagt at iværksætte udvidelsen af undervisningspligten kan forekomme noget besynderlig på denne baggrund af politisk enighed.

Det er blevet hævdet, at reformen af de grundlæggende skoleuddannelser som skitseret i 9 punkts programmet skulle være en helhed, hvis forskellige elementer måtte gennemføres samtidig. Det må dog vist siges at være et til lejligheden opfundet samtidighedsprincip. Sandheden er jo den, at det hele tiden har været tanken, at 9 punkts programmet skulle gennemføres over en årrække. Starten blev gjort med skolestyrelsesloven af 9. februar 1970 og den udbygning af specialundervisningen, der blev sikret ved ændringen af folkeskoleloven i maj 1970, og nu fortsættes der med undervisningspligtens udvidelse. Ingen forventer naturligvis, at denne udvidelse vil være problemfri. Hvis vi skulle vente, til alle problemer på forhånd var løst, ville undervisningspligten næppe blive udvidet i dette århundrede, men problemerne vil med alle berørte parters loyale medvirken kunne klares uden større vanskeligheder.

Et af de problemer, der oftest peges på i den offentlige debat, er den såkaldte skoletræthed hos visse elever og de dermed eventuelt forbundne disciplinære vanskeligheder. Dette forhold var en medvirkende årsag til, at der i 9 punkts programmets punkt 8 blev indføjet et afsnit, hvori det hedder:

„Der bør endvidere være mulighed for at afbryde skolegangen efter det 7. skoleår for at prøve erhvervsarbejde eller anden udviklende beskæftigelse, idet den 9-årige undervisningspligt således opfyldes over en 10-årig periode.“

Nu kan man for det første nok sætte et meget stort spørgsmålstegn ved, om der findes noget erhvervsarbejde, der kan betragtes som en udviklende beskæftigelse for en 14-årig. For det andet er der meget på risikoen for, at et sådant pauseår fører til en forhatet placering i erhvervslivet, og for det tredje er det rimeligt at antage, at mange 14—15-årige vil vise en udstrakt utilbøjelighed til at genoptage skolegangen og vende tilbage til måske sparsomt udmålte lommepege efter et år i relativ velstand. Af disse grunde finder jeg det rigtigt, at lovforslaget ikke indeholder nogen mulighed for et pauseår. I stedet er der åbnet mulighed for at opfylde undervisningspligten ved at deltage i kursus på efterskole, ungdomsskole eller husholdningsskole, selv om undervisningen på sådanne skoler med hensyn til indhold ikke svarer til folkeskolens undervisning.

Derudover er der i lovforslaget indbygget den sikkerhedsventil, at skolekommissionen efter anmodning fra forældrene og efter udtalelser fra skolenævnet kan tillade, at en elev efter 8. skoleår helt eller delvis opfylder undervisningspligten ved at deltage i erhvervsmæssig uddannelse, når særlige grunde taler for, at det er til elevens bedste. Under samme forudsætning får undervisningsministeren en generel bemyndigelse til efter 8. skoleår at fritage en elev for undervisningspligten.

Når man sammenholder disse bestemmelser med den forbedring, der dels er sket, dels skal ske i skolernes muligheder for at hjælpe elever med adfærdsproblemer og psykiske afvigelser gennem udbygning af observationsundervisningen og den skolepsykologiske rådgivning, må det nødvendige grundlag for undervisningspligtens udvidelse siges at være tilvejebragt.

En enkelt kritisk bemærkning vil være på sin plads i forbindelse med observationsundervisningen. Her har man et begreb, der hedder observationsklinikker. Det lyder vældig fornemt, men samtidig stinker ordet af æter, hvide fliser, skalpeller og knive, og